

BUSINESS, TRADE AND EXCHANGE ACTIVITIES

ПІДПРИЄМНИЦТВО, ТОРГІВЛЯ ТА БІРЖОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

УДК 658.51: [684+674] (477)

ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ РОЗВИТКУ МЕБЛЕВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Наталія Бондаренко; Дмитро Удалих

*Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара,
Дніпро, Україна*

Резюме. Меблі здавна є невід'ємним компонентом діяльності, відпочинку та побуту людини. Їх дизайн, різноманіття й багатофункціональність у міру розвитку людської цивілізації все більше стає об'єктом подальшого вдосконалення. Меблеве виробництво в Україні сьогодні – це галузь, яка розвивається та поступово виходить на європейський ринок за рівнем якості й дизайну. Європейський меблевий ринок є надзвичайно привабливим для операторів і, відповідно, має динаміку до зростання кількості конкурентів. Одним із факторів підвищення привабливості галузі є підтримання у квітні 2015 року Верховною Радою України зміни до Закону України «Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів підприємницької діяльності, пов'язаної з реалізацією та експортом лісоматеріалів», які запровадили тимчасову, поступову заборону на експорт необроблених лісоматеріалів (лісу-кругляку) терміном на 10 років. Відповідна часткова заборона почала діяти з 01.11.2015 року, а повна заборона (уже включно з деревиною сосни) – з 1 січня 2017 року. В роботі проаналізовано наслідки мораторію за час перших п'яти років його дії, що важливо в умовах заполітизованості цього питання. Досліджено динаміку та структуру кількості підприємств у галузі та кількості зайнятих працівників на них. Проаналізовано обсяги реалізованої продукції меблевої галузі в цілому та за напрямками реалізації (внутрішній або зовнішній ринки). Наступним кроком було проаналізовано динаміку співвідношення експорту та імпорту меблевої продукції в Україні й виявлено основних експортерів такої продукції. На завершальному етапі досліджено динаміку прямих іноземних інвестицій в акціонерний капітал підприємств галузі з метою виявлення її інвестиційної привабливості. Як результат виявлено, що запроваджений мораторій мав частковий позитивний вплив на розвиток меблевої галузі в Україні. На сьогодні галузь виробництва меблів є не досить привабливою для нових іноземних інвестицій. Це є наслідком значної кількості «тіньового» виробництва, що, в свою чергу, дестабілізує ситуацію на ринку меблів. Українські виробники зможуть зміцнити свої позиції на вітчизняному ринку й можливо навіть за кордоном, якщо вирішать основні проблеми у виробництві меблів і усунуть усі гальмуючі фактори.

Ключові слова: меблеве виробництво, виробництво, реалізація, експорт, імпорт, прями інвестиції.

https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2021.01.174

Отримано 11.01.2021

UDC 658.51: [684+674] (477)

THE INVESTIGATION OF THE STATE OF UKRAINE FURNITURE INDUSTRY DEVELOPMENT UNDER CURRENT ECONOMIC CONDITIONS

Natalya Bondarenko; Dmytro Udalykh

Oles Honchar Dnipro National University, Dnipro, Ukraine

Summary. Furniture for a long time has been an integral component of human activity, recreation and everyday life. Its design, diversity and versatility along with the development of human civilization is increasingly becoming the object of further improvement. At present furniture production in Ukraine is the developing industry, gradually entering the European market in terms of quality and design. European furniture market is extremely attractive to operators and, therefore, has dynamics towards the competitor number increase. One of the factors of increasing the industry attractiveness is the support of amendments to the Law of Ukraine «On peculiarities of state regulation of business entities related to the sale and export of timber» by the Verkhovna Rada of Ukraine in April 2015, which imposed temporary, gradual prohibition on the export of raw timber (forest logs) for 10 years. The corresponding partial prohibition entered into force on 11.01.2015, and complete prohibition (including pine wood) - from January 1, 2017. The consequences of this moratorium during the first five years of its operation, which is important in the context of politicization of this problem are analyzed in this paper. The dynamics and structure of the amount of enterprises in industry and the number of employees employed in them are investigated. The volume of furniture industry sales in general and the areas of their implementation (internal or external markets) are analyzed. The next stage is the analysis of the dynamics of the ratio of furniture products exports and imports in Ukraine and determination of the major exporters of such products. The final stage is the investigation of the dynamics of foreign direct investments in the enterprises capital share in this industry in order to identify its investment attractiveness. As a result, it is determined that the introduced moratorium has partial positive impact on the development of furniture industry in Ukraine. However, at present, the furniture industry is not attractive enough for new foreign investment. This is the consequence of significant amount of «shadow» production, which in its turn destabilizes the situation in the furniture market. Ukrainian manufacturers will be able to strengthen their position in domestic market and even abroad, if they solve the main problems in furniture production and eliminate all disincentives.

Key words: furniture production, production, sale, export, import, direct investment.

https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2021.01.174

Received 11.01.2021

Постановка проблеми. Зменшення обсягів виробництва меблів, низький рівень заробітних плат та збільшення безробіття, збільшення експорту продукції з низькою доданою вартістю були наслідком неконтрольованих вирубок лісів та експорту необроблених лісоматеріалів. Необхідність зупинки неконтрольованої вирубки лісів із наступним експортом необробленої деревини, що негативно впливає на соціально-економічне та екологічне становище регіонів та України в цілому була однією з основних причин прийняття змін до Закону України «Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів підприємницької діяльності, пов'язаної з реалізацією та експортом лісоматеріалів» [1].

На даний момент дискусія щодо оцінювання впливу мораторію на розвиток меблевої промисловості триває. Тому дослідження стану галузі виробництва меблів є досить актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження стану галузі виробництва меблів в Україні та впливу мораторію на розвиток галузі знайшли своє

відображення у працях багатьох науковців, зокрема Є. Ангела [2], А. Бутіна [2], Г. В. Костюка [3] та інших. Також за ініціативи Європейського банку реконструкції та розвитку у травні 2018 року консалтинговою компанією CSIL Milano (Centre for Industrial Studies) розроблено дорожню карту конкурентоспроможного розвитку української меблевої промисловості [4].

Проаналізувавши наукові праці, можемо зробити висновок, що питання дослідження стану розвитку меблевої галузі потребує актуалізації, так як останні публікації припадають на кінець 2018 року.

Метою статті є дослідження стану розвитку меблевої промисловості України в сучасних умовах господарювання.

Постановка завдання. Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання: дослідити вплив мораторію (на експорт необробленого лісу-кругляку) на меблеву галузь; проаналізувати динаміку та структуру кількості підприємств у галузі та кількості зайнятих працівників на них; проаналізувати обсяги реалізованої продукції меблевої галузі в цілому та за напрямками реалізації (внутрішній або зовнішній ринки); проаналізувати динаміку співвідношення експорту й імпорту меблевої продукції; дослідити інвестиційну привабливість галузі.

Для вирішення поставлених завдань використано такі методи: системний підхід, аналогія, узагальнення, аналіз.

Виклад основного матеріалу. Слід зазначити, що наявні статистичні дані наразі не дають однозначної відповіді щодо можливого впливу мораторію експорту лісу-кругляку на розвиток деревообробної та меблевої галузей.

При першому погляді на систему виробництва меблів можна визначити два типи учасників ринку: тих, які працюють у «тіньовій» зоні з незареєстрованими компаніями, а також офіційно зареєстровані компанії. Тому подальший аналіз ускладнюється через те, що межі між цими двома категоріями є часто розмитими. Тобто, деякі «тіньові» зони поширюються на всю систему виробництва, оскільки навіть офіційно зареєстровані компанії часто можуть використовувати незаконні методи бухгалтерсь-кого обліку, серед яких заниження обсягів продажу та/або залучення працівників без їх належного оформлення. Так зване «тіньове» виробництво меблів характеризується такими критеріями:

- протягом останніх кількох років його роль збільшилася через те, що купівельна спроможність споживачів зменшується, а, отже, їх більше приваблюють нижчі ціни «тіньових» виробників;
- частка «тіньового» виробництва є більшою в сегменті мікро- й малих підприємств;
- частка «тіньового» виробництва є більшою в сегменті дешевших меблів, але є також значною в середньому ціновому сегменті.

Точно оцінити розміри «тіньового» виробництва дуже важко, але воно є значним і має враховуватися при аналізі української виробничої системи виробництва меблів та її майбутньої еволюції.

Тому проаналізуємо динаміку та структуру кількості суб'єктів господарювання у розрізі великого, середнього, малого та мікро- підприємництва в галузі виробництва меблів для повного розуміння становища в цілому. Відповідний аналіз дасть змогу зробити висновки щодо впливу мораторію на експорт необробленого лісу на кількість підприємств, що працюють у деревообробній галузі, зокрема виробництві меблів. Для цього дані Державної служби статистики в Україні [5], про кількість суб'єктів господарювання, за розмірами, згруповано у табл. 1.

Таблиця 1. Кількість суб'єктів великого, середнього, малого та мікро-підприємництва за галузю «Виробництво меблів» (Код 31 за КВЕД-2010)**Table 1.** Number of large, medium, small and micro-enterprises by industry «Furniture manufacturing» (Code 31 of NACE-2010)

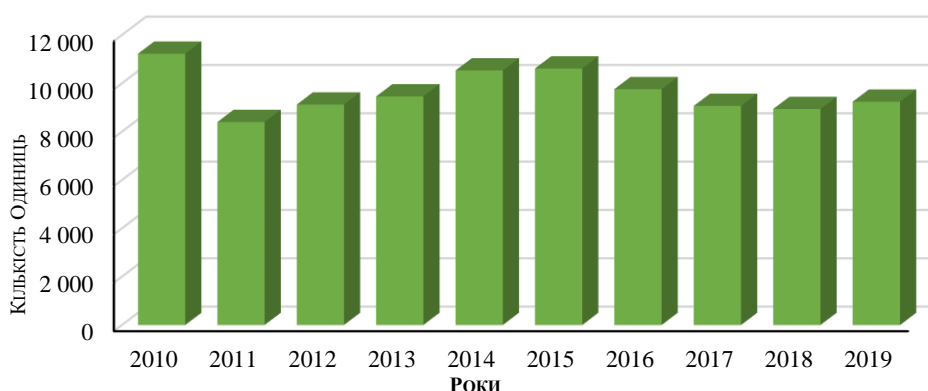
Роки	Всього, од.	Великі, од.	У %	Середні, од.	У %	Малі, од.	У %	З них мікро, од.	У %
2010	11`228	1	0	137	1,2	11`090	98,8	10`624	94,6
2011	8`399	1	0	135	1,6	8`263	98,4	7`787	92,7
2012	9`124	2	0	138	1,5	8`984	98,5	8`527	93,5
2013	9`462	2	0	128	1,4	9`332	98,6	8`897	94,0
2014	10`534	2	0	120	1,1	10`412	98,9	10`033	95,2
2015	10`615	1	0	113	1,1	10`501	98,9	10`226	96,3
2016	9`759	1	0	108	1,1	9`650	98,9	9`356	95,9
2017	9`066	1	0	116	1,3	8`949	98,7	8`633	95,2
2018	8`937	1	0	120	1,3	8`816	98,7	8`440	94,4
2019	9`243	1	0	124	1,3	9`118	98,7	8`762	94,8

Сформовано та розраховано авторами на основі [5].

Однією з основних особливостей української системи виробництва меблів, крім наявності «сірого» виробництва, є її висока фрагментованість. Як бачимо з табл. 1 у галузі виробництва меблів переважають малі підприємства, які в період з 2010 по 2019 роки становили 98% усіх підприємств галузі, з яких 94% становлять мікропідприємства.

Географічне розташування цих компаній наявне на всій території України, при цьому більшість з них працюють (лише) на своїх регіональних ринках. На розташування меблевого виробництва впливає кілька факторів, зокрема наявність лісових ресурсів та їх постачальників (виробників напівфабрикатів з деревини), традиції (деякі підприємства працюють ще з радянських часів), а також інвестиційна привабливість відповідного регіону.

За підсумками 2016–2017 років, коли вже частково діяли обмеження на експорт окремих видів необробленої деревини, спостерігається зменшення кількості підприємств цих галузей на 8% (у 2016 р.) та 7% (у 2017 р.). Під час дії повних обмежень (2018 р.) зменшення було близько 1%, а в 2019 спостерігається вже збільшення кількості підприємств на 3% за рахунок збільшення малих та мікропідприємств. Графічно динаміку загальної кількості підприємств наведено на рис. 1.

Рисунок 1. Динаміка кількості підприємств галузі виробництва меблів**Figure 1.** Dynamics of the number of enterprises in furniture industry

Джерело: побудовано авторами на основі [5].

У цілому наведені показники галузі виробництва меблів відповідають загальній тенденції щодо скорочення кількості підприємств по Україні загалом. Тобто українська меблева галузь, як і в країнах ЄС (Польща, Словенія), має значну кількість мікропідприємств (до 10 працівників), велику кількість малих і середніх компаній (до 250 працівників) і лише одне велике підприємство на всю Україну (понад 250 працівників). Кожна з цих груп підприємств має свої особливості щодо організації виробництва й товарного асортименту.

Мікропідприємства (до 10 працівників) можуть бути зареєстровані у формі товариств з обмеженою відповідальністю або приватних підприємств. Рівень оснащення основними виробничими фондами таких підприємств є невисоким. Частка «тіньового» виробництва може бути дуже високою як і в обсягах продажів, так і в кількості працівників. Такі підприємства є досить гнучкими та зазвичай виробляють меблі середньої та середньо-високої якості, а також меблі на замовлення за власним дизайном чи із залученням дизайнерів-фрілансерів.

Ринком мікропідприємств є прямі продажі, включаючи деякі невеликі проекти на замовлення. Ці компанії виконують проекти з цінами в середньому до 16 дол. США за кв. м для клієнтів у бюджетному сегменті. Більшість компаній цієї групи не мають чіткої стратегії розвитку та задоволені тими прибутками, які вони можуть заробити на місцевому ринку з рентабельністю офіційної економіки.

До групи малих підприємств (10–50 працівників) входить велика кількість компаній, але менше, ніж у попередній групі. Ця категорія є наступною сходинкою після мікропідприємств з вищим ступенем формалізації, хоча «тіньові» аспекти також присутні. Малі підприємства також орієнтуються на місцеві ринки, з якими вони працюють або напряму, або через дизайнерські та архітекторські студії. Хоча інколи вони ситуаційно працюють на експортних ринках, в основному в рамках невеликих договорів.

Меблі цієї категорії підприємств знаходяться в діапазоні від 16 дол. США за кв. м до 30 дол. США за кв. м у преміум-класі. Деякі компанії працюють у люксових нішах з навіть вищими цінами за проект. Індустріалізація виробництва на таких підприємствах знаходиться на прогресивнішому рівні, хоча виробництво при цьому залишається більшою мірою несерійним. Дизайн продукції цих компаній є складнішим, підприємства часто мають дизайнерів у своєму штаті.

На середні підприємства (до 250 працівників) також припадає велика частка українського виробництва, як офіційного, так і «тіньового». За даними Державної служби статистики до цієї групи входить близько 120 підприємств. Процес виробництва продукції таких компаній є індустріалізованим, а інколи наявне серійне виробництво. На таких підприємствах скрізь використовується новопридбане обладнання з числовим програмним керуванням, але переважає все ж таки застаріле. Якість виробництва відповідає загальному рівню на ринку.

Середні компанії в основному орієнтуються на внутрішній ринок, але в деяких з них значна частка обороту припадає на експортний продаж з огляду на їх ситуативну присутність на зовнішніх ринках. Ця категорія в основному реалізує свою продукцію через незалежних дилерів, але також може працювати з великими дистриб'юторами. Деякі з цих компаній створили власні бренди, які відомі широкому колу звичайних споживачів.

Також однією із задекларованих цілей мораторію на експорт круглого лісу було створення нових робочих місць у переробних галузях, зокрема виробництві меблів. Для перевірки ефективності досягнення поставленої цілі згрупуємо дані за обсягом зайнятих працівників на підприємствах меблевої галузі у період 2010–2019 років, тобто у період до введення мораторію та 4 роки після цього (табл. 2).

Таблиця 2. Кількість зайнятих працівників на підприємствах галузі «Виробництво меблів» (Код 31 за КВЕД-2010)**Table 2.** The number of employees in industry enterprises «Furniture manufacturing» (Code 31 of NACE-2010)

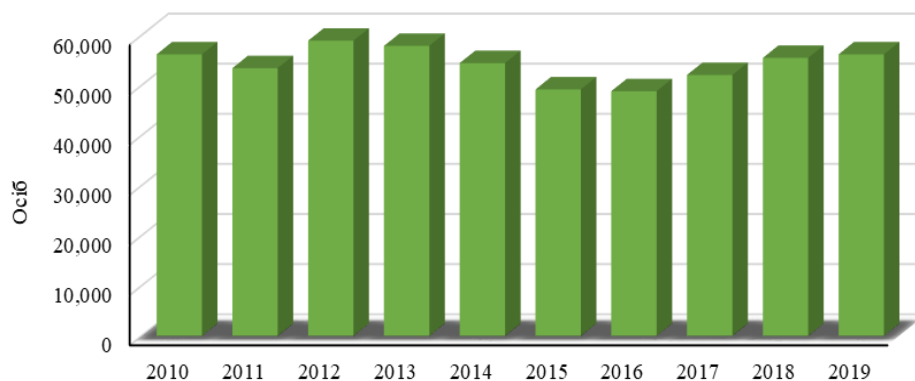
Роки	Усього, осіб	Кількість зайнятих працівників у суб'єктів господарювання									
		Усього						У т.ч. у фізичних осіб-підприємців			
		Середні, осіб	У %	Малі, осіб	У %	З них мікро, осіб	У %	Малі, осіб	У %	З них мікро, осіб	У %
2010	56`215	24`004	42,7	к/с	к/с	20`404	36,3	к/с	к/с	17`420	93,5
2011	53`463	24`700	46,2	26`194	49,0	17`536	32,8	15`912	97,6	14`626	89,7
2012	58`948	25`053	42,5	29`693	50,4	20`277	34,4	19`098	95,9	17`067	85,7
2013	57`902	24`203	41,8	29`279	50,6	19`878	34,4	18`478	95,8	16`675	86,4
2014	54`472	22`987	42,2	27`370	50,2	19`035	34,9	18`233	96,5	16`157	85,5
2015	49`217	24`018	48,8	23`339	47,4	17`453	35,5	15`390	97,0	14`622	92,2
2016	48`857	23`256	47,6	23`535	48,2	17`087	35,0	15`741	97,5	14`602	90,4
2017	52`104	25`583	49,1	24`413	46,8	17`568	33,7	16`465	97,7	14`918	88,5
2018	55`505	25`921	46,7	27`549	49,6	19`370	34,9	19`143	97,2	16`671	84,6
2019	56`220	27`323	48,6	к/с	к/с	19`116	34,0	к/с	к/с	16`373	88,0

Сформовано та розраховано авторами на основі [7].

Слід зазначити, що дані про кількість зайнятих працівників за суб'єктами великого підприємництва та дані в табл. 2 та 3 з позначкою «к/с» не оприлюднюються з метою забезпечення виконання вимог Закону України «Про державну статистику» [6] щодо конфіденційності статистичної інформації (первинне та вторинне блокування вразливих значень).

Як бачимо з табл. 2, в середньому на підприємствах меблевої галузі України працює близько 53 тис. осіб, з яких 48% – на середніх підприємствах, 52% – на малих та мікропідприємствах, які більшою мірою являють собою фізичних осіб-підприємців.

Порівнюючи дані табл. 1 про кількість суб'єктів великого, середнього, малого та мікропідприємництва України меблевої галузі з даними про кількість зайнятих осіб на таких підприємствах, можемо зробити висновок, що на середніх підприємствах у середньому працює близько 220 осіб, а на малих підприємствах – близько 2–3-х осіб. Така мала чисельність працівників на малих підприємствах свідчить про високу фрагментованість підприємств і наявність «сірого» виробництва. Динаміку кількості зайнятих працівників на підприємствах меблевої галузі наведено на рис. 2.

Рисунок 2. Динаміка кількості зайнятих працівників у галузі виробництва меблів**Figure 2.** Dynamics of the number of employees in furniture industry

Джерело: побудовано авторами на основі [7].

Кажучи про динаміку кількості зайнятих працівників меблевої галузі, яку зображено на рис. 2, можемо побачити, що у період 2012–2016 відбувався стрімкий спад кількості зайнятих працівників. У період 2017–2019 кількість зайнятих працівників почала зростати, досягнувши рівня 2014 року. Тобто, можемо зробити висновок, що цілі поставлені урядом під час введення мораторію на вивезення необробленого круглого лісу було частково досягнуто, що є позитивною тенденцією.

Після аналізу динаміки кількості підприємств та зайнятих на них працівників доцільним є аналіз впливу мораторію (на експорт необробленого круглого лісу) на обсяги реалізованої продукції меблевої галузі. Як результат, у таблиці 3 згруповано дані, щодо обсягу реалізованої продукції у розрізі підприємств відповідно до їх розмірів у період 2010–2019 років.

Тобто, як бачимо з табл. 3, на суб'єкти середнього підприємництва припадає близько 60% обсягів реалізованої продукції, хоча вони займають усього 1% у загальній кількості підприємств меблевої галузі. В середньому один суб'єкт середнього підприємництва генерує близько 138 313 тис. грн. обсягу реалізованої продукції в рік (на прикладі 2019 року). Водночас 40% обсягу реалізованої продукції припадає на малі та мікропідприємства, в складі яких також фізичні особи-підприємці. Відповідно один суб'єкт малого підприємництва генерує в середньому 883 тис. грн., а один суб'єкт мікропідприємства – 600 тис. грн. у рік.

Таблиця 3. Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) суб'єктів великого, середнього, малого та мікропідприємства за галуззю «Виробництво меблів»

Table 3. The volume of sold products (goods, services) of large, medium, small and micro enterprises in the field of «Furniture manufacturing»

Роки	Суб'єкти середнього підприємництва, тис. грн	У % до загального показника	Суб'єкти малого підприємництва, тис. грн	У % до загального показника	З них суб'єкти мікропідприємства, тис. грн	У % до загального показника
2010	3`595`584,9	57,4	к/с	к/с	1`418`662,7	22,7
2011	4`927`323,3	63,0	2`073`601,0	26,5	1`358`692,3	17,4
2012	5`193`697,8	54,2	2`982`742,9	31,2	1`976`998,9	20,7
2013	4`883`515,2	51,2	3`235`415,0	34,0	2`114`233,5	22,2
2014	6`248`529,0	55,3	3`247`551,7	28,7	2`006`802,4	17,8
2015	8`553`459,9	62,5	4`009`375,0	29,3	2`506`118,4	18,3
2016	9`845`636,9	60,7	4`933`236,2	30,4	3`144`865,9	19,4
2017	12`964`415,5	63,4	5`739`971,4	28,1	3`633`016,6	17,8
2018	15`441`066,6	61,0	7`791`498,2	30,8	4`657`115,0	18,4
2019	17`150`855,0	60,7	к/с	к/с	5`264`805,1	18,6

Сформовано та розраховано авторами на основі [8].

Як бачимо з таблиці, динаміка обсягів реалізації меблевої галузі має стрімкий зростаючий характер у період з 2015–2019 років, що збігається з періодом дії мораторію. Наприклад, у 2016 році спостерігається приріст у 15% до показника минулого року, у 2017 році такий приріст уже складає 32%, в 2018 році – приріст близько 19%, а в 2019 році близько 11%. Тобто в цілому спостерігається приріст у 2 рази в порівнянні до показників обсягу реалізованої продукції 2015 року.

Після аналізу динаміки обсягів реалізованої продукції меблевої галузі України доцільним є дослідження напряму реалізації такої продукції у розрізі внутрішнього або зовнішнього ринків. Графічно такий розподіл наведено на рис. 3 (дані наведено у млн грн, без ПДВ та акцизу).

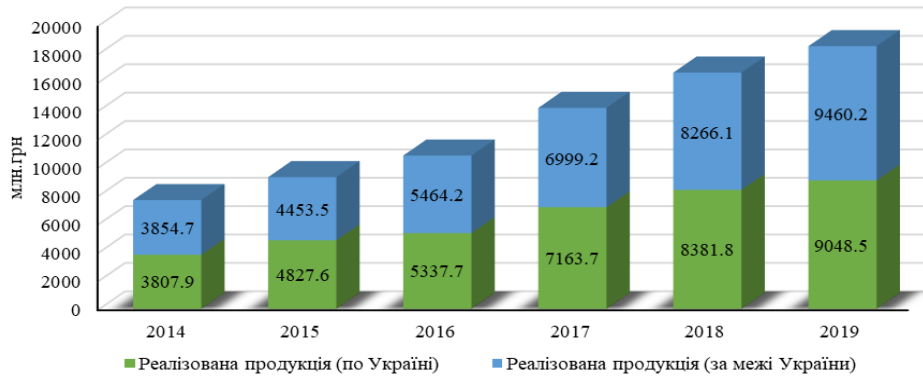

Рисунок 3. Динаміка обсягу реалізованої продукції галузі виробництва меблів по Україні та за її межі

Figure 3. Dynamics of the volume of sold products of furniture industry in Ukraine and abroad

Джерело: побудовано авторами на основі [9].

Як бачимо з рисунка 3 у галузі виробництва меблів упродовж 2014–2019 років на експорт припадає близько половини реалізованої продукції. У 2019 році меблеві підприємства реалізували за межі країни промислової продукції на суму 9,4 млрд. грн, що становило 51,1% від загального обсягу реалізації. Відповідно можна зробити висновок, що розмір експорту меблевої галузі зростає пропорційно до загального обсягу реалізованої продукції та складає майже його половину. Проте слід врахувати, що значна частка місцевого виробництва меблів не потрапляє в офіційну статистику, тому реальна частка експорту є меншою. Для прикладу, сусідні Словаччина та Литва, у яких галузь виробництва меблів є приблизно такою ж самою за розміром, що й в Україні, експортують у чотири рази більше.

Тривалий час Україна була чистим імпортером меблів, але починаючи з 2014–2015 років через значну девальвацію місцевої валюти, яка, в свою чергу, зробила імпорт меблів дорожчим для споживачів України, а український експорт – дешевшим для іноземних покупців, то як результат торговельний баланс у меблевому секторі є позитивним. Графічно динаміку експорту та імпорту меблевої продукції зображено на рис. 4.

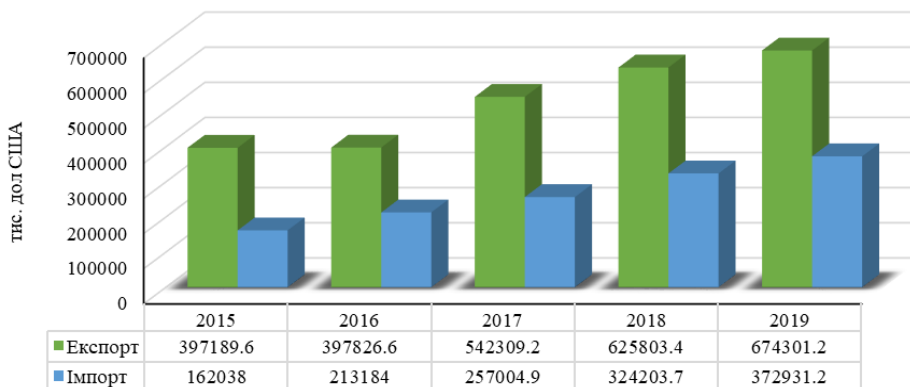

Рисунок 4. Динаміка експорту та імпорту продукції галузі виробництва меблів

Figure 4. Dynamics of exports and imports of furniture products

Джерело: побудовано авторами на основі [10].

Слід зазначити, що зростання експорту меблевої продукції супроводжується також досить низьким імпортом цієї продукції. Якщо у 2015 році вартість імпорту таких меблів становила 162,1 млн дол США, то у 2019 році цей показник становив близько 372,9 млн дол США. Таким чином, вартість експорту меблів перевищувала вартість імпорту у 2015 році на 145%, у 2016 році – 87%, а у 2019 році – 81%.

Найбільшими українськими експортерами меблів є ТОВ «АРТ-ПРОМ»; ПРАТ «ПРОГРЕСС»; ТОВ «Гербор-холдинг» (дочірня компанія польського «Black Red White»); АТ «Новий стиль» (входить до складу польської компанії «Nowy Styl»); СП ТОВ «Модерн експо» (спільне українсько-польське підприємство у формі товариства з обмеженою відповідальністю); ТОВ «Світ меблів»; ТОВ «Меблі сервіс»; ДП «Морган ферниче» (входить до складу «Home Group» з заводами в Литві та Естонії). Вони, як правило, виробляють свою продукцію без власних брендів або під власною торговою маркою (ВТМ) компанії замовника та реалізують її за низькою ціною, найчастіше великим мережам або гуртом.

При дослідженні стану меблевої галузі України слід також звернути увагу на прямі іноземні інвестиції в акціонерний капітал підприємств як по Україні в цілому, так і по галузі окремо. Дані по таких інвестиціях згруповано у табл. 4 в динаміці за 2016–2019 роки.

Таблиця 4. Прямі інвестиції (в акціонерний капітал) в економіці України та в галузі виробництва меблів, млн дол США

Table 4. Direct investments (in share capital) in the economy of Ukraine and in the field of furniture production, mln. USD

Рік	Всього по галузях України	Темп приросту, %	Галузь виробництва меблів	Темп приросту, %	Частка галузі, %
01.01.2016	32`122,5	-	287,2	-	0,9
01.01.2017	31`230,3	-2,8	275,6	-4,0	0,9
01.01.2018	31`606,4	1,2	236,1	-14,3	0,7
01.01.2019	32`905,1	4,1	269,3	14,1	0,8
01.01.2020	35`809,6	8,8	277,4	3,0	0,8

Сформовано та розраховано авторами на основі [11].

Слід зазначити, що наявні дані Державної служби статистики України не дають повною мірою оцінити надходження прямих іноземних інвестицій в акціонерний капітал за роками у розрізі окремих видів діяльності. Так як до 2017 року формування інформації щодо обсягів прямих іноземних інвестицій, відповідно до планів державних статистичних спостережень, здійснювалося на рівні секцій, окремих розділів (угруповань розділів) за КВЕД-2010. Відповідно така інформація наявна тільки за угрупованнями розділів 31–33 «Виробництво меблів, іншої продукції; ремонт і монтаж машин і устаткування». Але ця інформація є наочною для відстеження інвестиційної привабливості галузі в цілому.

Як результат, можемо побачити, що частка прямих іноземних інвестицій у галузь виробництва меблів у загальній сумі інвестицій за галузями України в цілому становить близько 0,8%. Кажучи про динаміку інвестицій у галузь, можемо побачити, що у період 2016–2017 років відбувався спад, після чого у 2018 році відбулося збільшення на 14,1%, а в 2019 році – на 3%. Тобто на початок 2020 року інвестиції в галузь наблизилися до рівня 2016 року.

В цілому можна зробити висновок, що галузь виробництва меблів є не досить привабливою для нових іноземних інвестицій. Це є наслідком значної кількості

«тіньового» виробництва, що, в свою чергу, дестабілізує ситуацію на ринку меблів. Такі підприємства мають нижчу ціну за рахунок зниження собівартості, тим самим є більш привабливими для споживачів в Україні в умовах нестабільної економіки.

Висновки. Запроваджений мораторій на експорт необроблених лісоматеріалів терміном на 10 років мав частковий позитивний вплив на деревообробну галузь всередині країни, зокрема на виробництво меблів. Як результат, спостерігається незначне збільшення кількості підприємств галузі та працівників, які зайняті на них. За період дії відповідного мораторію значно зросли обсяги реалізованої продукції, а з ним пропорційно зріс експорт, який займає половину загального обсягу реалізації. Відповідне зростання експорту меблевої продукції, супроводжувалося зменшенням імпорту, що призвело до позитивного торгового балансу.

Conclusions. Hence, the moratorium on the raw timber export for 10 years had partial positive impact on the wood processing industry within the country, particularly on furniture production. As a result, slight increase in the number of enterprises in the industry and the employees employed by them was observed. During the period of this moratorium, sales volumes increased significantly, and exports, which account for half of total sales, increased proportionally. The corresponding increase in furniture exports was accompanied by the decrease in imports, resulting in positive trade balance.

Список використаної літератури

1. Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів підприємницької діяльності, пов'язаної з реалізацією та експортом лісоматеріалів. Закон України № 2860-IV від 08.09.2005 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2860-15#Text>.
2. Ангел Є., Бутін А. Результати запровадженого в Україні тимчасового мораторію на експорт лісоматеріалів у необробленому вигляді. URL: http://www.ier.com.ua/ua/publications/consultancy_work?pid=5982.
3. Костюк Г. В. Розвиток підприємницької діяльності на ринку меблів України. Ефективна економіка. 2013. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2616>.
4. Дорожня карта конкурентоспроможного розвитку української меблевої промисловості. Європейський банк реконструкції та розвитку. Травень 2018. URL: <https://uafm.com.ua/wp-content/uploads/2018/07/dorozhnyya-karta-dlya-rozvytku-meblevogo-sektoru-ukrayiny.pdf>.
5. Дані Державної служби статистики в Україні про кількість суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/fin/pssg/pssg_u/ksg_ek_2010_2019_ue.xlsx.
6. Про державну статистику. Закон України № 2614-XII від 17.09.1992. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2614-12#Text>.
7. Дані Державної служби статистики в Україні про кількість найманих працівників у суб'єктах господарювання за видами економічної діяльності. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2012/fin/osp/knp/knp_u/arch_knp_u.htm.
8. Дані Державної служби статистики в Україні про обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/fin/pssg/pssg_u/orpsg_ek_2010_2019_ue.xlsx.
9. Дані Державної служби статистики в Україні про обсяг промислової продукції, реалізованої за межі країни, за видами діяльності. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2013/pr/orp/orp_u/orp0619_u.htm.
10. Дані Державної служби статистики в Україні про товарну структуру зовнішньої торгівлі. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2015/zd/tszt/tszt_u/tszt1315_u.htm.
11. Дані Державної служби статистики в Україні про прямі інвестиції (акціонерний капітал) в економіці України за видами економічної діяльності. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/zd/inv_zd/pi_ak_ks_ved/arh_pi_ak_ks_ved_u.html.

References

1. Pro osoblyvosti derzhavnogo rehulivannia diialnosti subiektiv pidpriemnytskoi diialnosti, poviazanoi z realizatsiieiu ta eksportom lisomaterialiv. Zakon Ukrainy № 2860-IV vid 08.09.2005 roku. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2860-15#Text>.

2. E. Anhel, A. Butin. Rezultaty zaprovadzenoho v Ukraini tymchasovoho moratoriiu na eksport lisomaterialiv u neobroblenomomu vyhliadi. URL: http://www.ier.com.ua/ua/publications/consultancy_work?pid=5982.
3. H. V. Kostyuk Rozvytok pidpriemnytskoi diialnosti na rynku mebliv Ukrainy. Efektyvna ekonomika. No. 12. 2013. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2616>.
4. Dorozhnia karta konkurentospromozhnoho rozvytku ukrainskoi meblevoi promyslovosti. Yevropeyskyi bank rekonstruktsii ta rozvytku. Traven 2018. URL: <https://uafm.com.ua/wp-content/uploads/2018/07/dorozhnya-karta-dlya-rozvytku-meblevogo-sektoru-ukrayiny.pdf>.
5. Dani Derzhavnoi sluzhby statystyky v Ukraini pro kilkist subiektiv hospodariuvannia za vydamy ekonomichnoi diialnosti. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/fin/pssg/pssg_u/ksg_ek_2010_2019_ue.xlsx.
6. Pro derzhavnu statystyku. Zakon Ukrainy № 2614-XII vid 17.09.1992. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2614-12#Text>.
7. Dani Derzhavnoi sluzhby statystyky v Ukraini pro kilkist naimanykh pratsivnykiv u subiektiv hospodariuvannia za vydamy ekonomichnoi diialnosti. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2012/fin/osp/knp/knp_u/arch_knp_u.htm.
8. Dani Derzhavnoi sluzhby statystyky v Ukraini pro obsiah realizovanoi produktsii (tovariv, posluh) subiektiv hospodariuvannia za vydamy ekonomichnoi diialnosti. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/fin/pssg/pssg_u/orpsg_ek_2010_2019_ue.xlsx.
9. Dani Derzhavnoi sluzhby statystyky v Ukraini pro obsiah promyslovoi produktsii, realizovanoi za mezhi krainy, za vydamy diialnosti. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2013/pr/orp/orp_u/orp0619_u.htm.
10. Dani Derzhavnoi sluzhby statystyky v Ukraini pro tovarnu struktura zovnishnoi torhivli. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2015/zd/tsztt/tsztt_u/tsztt1315_u.htm.
11. Dani Derzhavnoi sluzhby statystyky v Ukraini pro priami investytsii (aktsionernyi kapital) v ekonomitsi Ukrainy za vydamy ekonomichnoi diialnosti. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/zd/inv_zd/pi_ak_ks_ved/arh_pi_ak_ks_ved_u.html.